

nost ovim jakim doprinosom. Knjiga je aktuelna i praktična za sve svećenike, a osobito za uzgojitelje, ispovjednika, a i za same kandidate za svećenički i redovnički stalež, da sami uzmognu prosuditi da li ih Bog pozivlje.

Uza svu cijenu knjige i pisca moram ipak neke opaske iznijeti: 1. Ovakva knjiga, koja će dolaziti u ruke pozvanicima, u odjelu »zvanje u sebi«, tražila je i jedno poglavlje o uzvišenosti i odličnosti svećeničkoga staleža.

2. Pitanje čistoće kod svećeničkih kandidata vrlo je važno; pače stvarno i najvažniji dio knjige. Ali čini mi se da je to pitanje ovdje sumarno obrađeno. Valjda je pisac to ovdje skratio, jer je isti pisac napisao opširniju seminarsku radnju o tom delikatnom pitanju.

3. Iako je teoretski ispravno da je ogлуšenje Božjemu pozivu samo pozitivna nesavršenost, meni se ipak čini da u praksi vrlo malen broj odbija Božji poziv iz strogo teoretskih i indiferentnih motiva. Malo znači kod zvanja »pozitivna nesavršenost«. — Pozitivna je nesavršenost popiti čašu vode više nego li je potrebno, ali ta nesavršenost puno je manja od nesavršenosti, ne htjeti stupiti u svećenički stalež, ako si pozvan: kažu da je neki klerik, koji se vratio iz vojske, u kojoj je izgubio zvanje, pitao svoga župnika: »Je li veliki grijeh ne odazvati se glasu Božjemu i ne postati svećenik?« — A župnik mu je odgovorio: »Nije veliki grijeh, ali je veliko zlo i velika šteta za župu, za vjernike, za djecu u školi i uopće za duše«. Ovo je dobro zapazio i sam pisac, kada donosi mišljenje sv. Alfonsa da zvanje ne obvezuje pod grijeh ukoliko je savjet, nego ukoliko je milost. Stoga se redovito zvanje ne može odbiti bez grijeha. Ako se zvanje odbije, pozvani se lišava milosti koje mu je Bog odredio dati u redovničkom staležu, a tih milosti neće naći u svijetu. Zato izlaže pogibelji svoje vječno spasenje (str. 156).

Poznata je nauka i asketa i teologija da Bog u početku daje obilatije milosti (gratias efficaces) što ga više ljubimo i slušamo njegove tihe šapate i pozive na savršenost; a manje milosti (gratias tantum, efficaces), ako ga ne ljubimo svim srcem a da li Boga ljubim svim srcem koji neće da posluša Božji poziv?!

Ovu točku trebalo je obraditi opširnije da se sačuva i teorija »da je ogлуšenje pozivu pozitivna nesavršenost«, i spasi praksa da je pogibeljno za dušu ne poslušati očiti glas Božji i napustiti klerički poziv, te stvarno dezertirati iz vojske Kristove.

4. Napokon ne bih potpisao ni onu rečenicu na str. 141.: »Također i ispovjednici u tome pogriješe, ako prvi nekomе sugeriraju izbor životnog zvanja«.

Sve ove opaske ne umanjuju veliku vrijednost ove knjige, pa je vrlo preporučamo.

K. N.

BOZO VUCO, Jezik prirode i prirodoslovaca, Makarska 1965, str. 245.

U kratko vrijeme imamo i drugu knjigu o. Vuca s područja prirodnih znanosti. On ne ide za tim da nabraja suhe znanstvene podatke, nego da pobudi duše na razmatranje o veličini Božjoj. Pozna obilje prirodnoznanstvenog materijala, vješto ga iskorištava i osvjetljuje lijepim usporedbama. Koliko mu predmeta za razmatranje daje samo naša atmosfera ili ljudsko oko. Upozorava na svršnost oka, koja se pokazuje još prije njegove upotrebe, u krilu majčinu. Pitanje je svršnosti u knjizi na više mjesta dobro osvjetljeno. Mnogo lijepih usporedbi ima u poglavlju o svemiru, posebice o našem sunčanom sistemu. Pisac nam je uspio dočarati beskrajnu veličinu svemira. Dr Vuco se mnogo trudio da sakupi brojna svjedočanstva svih vrsta prirodoslovaca o njihovom odnosu prema vjeri i Bogu. Ugodno je čitati te stranice gdje nam veliki prirodoslovci iznose svoje intimne religiozne doživljaje. Neki su najnoviji prirodoslovci (Bavink, Eddington, Jeans, Planch, Vogt, Jordan) dobili posebno poglavlje. Toliko ih je zaokupio religiozni problem da su napisali čitave knjige i rasprave o odnosu prirodnih znanosti prema religiji. Najdublje je to pitanje zahvatio P. Jordan u svojoj najnovijoj knjizi: Prirodoslovac pred religioznim pitanjem (1964). Svi oni priznaju s Vogtom: Bog je na prirodi kao djelu svojih ruku

ostavio znakove po kojima ga možemo spoznati (str. 225). O. Vucu zanosi misao pa ni ne opaža da nešto koji put i ponavlja. Riječ »sveznajući« na više mjesta bolje bi zvučila »premudri«. Stil je veoma lijep. Zahvalni smo o. Vuci na njegovoj vrijednoj knjizi.

S. Doppelhammer

O. STJEPAN VUČEMILO: — Prvi priručnik kanonskoga prava na hrvatskom jeziku. (»Zakon Czarkovni« od Angela Dalla Costa)

Pravno-povijesna radnja. Izvadak iz doktorske radnje. Makarska, 1965.

O. Vučemilo, profesor crkvenog prava na franjevačkoj teologiji u Makarskoj, obradio je za doktorsku disertaciju »Zakon Czarkovni« od Angela Dalla Costa. Uzeo je taj predmet prema savjetu Dr Mije Brleka, profesora prava na sveučilištu »Antoniano« u Rimu, da iznese na svjetlo i javnost pisca našega prvog priručnika crkvenoga prava, Angela Dalla Costa. I obradio je tu radnju pod vodstvom Dr Cvetana, profesora crkvenoga prava u Zagrebu.

Doktorska radnja ima uvod i četiri poglavlja. U uvodu pisac iznosi političke prilike te stanje crkvenoga školstva u Dalmaciji u vrijeme mletačke vladavine u 18. stoljeću. U uvodu se nalazi i najzanimljiviji dio radnje: životopis Angela Dalla Costa izrađen prema najnovijim arhivskim podacima.

U prvom poglavlju iznosi se opći pregled »Zakona Czarkovnoga«, i to vanjski opis i kratak sadržaj.

Drugo poglavlje obrađuje jezičnu stranu, osobito pravnu terminologiju knjige. U trećem poglavlju ispituje se kojim se izvorima i piscima Dalla Costa služio. Četvrto je poglavlje radnje najvažnije, ukoliko tu pisac donosi kritički prikaz i ocjenu cijeloga djela.

Pisac nije tiskao cijelu svoju radnju nego skraćenu i to ciklostiliranu. To je mali defekt, ali danas se tako radi zbog financijskih poteškoća. Ovaj izvod sadrži iz uvoda životopis Dalla Costin, te iz cijele disertacije samo prvo i četvrto poglavlje.

Autor prvog priručnika kanonskoga prava na hrvatskom jeziku Angelo Dalla Costa potječe iz sinjskoga (jer ima i splitski) ogranka loze Dalla Costa i rodio se u Sinju 24. X 1732. Njegov otac Antun borio se protiv Turaka kod obrane Sinja 1715. Kada je Angelo ponarastao, roditelji su ga poslali u Split k njegovu stricu Petru koji je bio u splitskom sjemeništu profesor govorništa i humanih jezika, pa i kanonik. I Angelo se upisao u sjemenište i odmah dobio crkveni stipendij kao kandidat za svećenički stalež. God. 1755. o Božiću zaređen je za svećenika. Ostaje u Splitu u službi prvostolne crkve do 1758. Te godine pošao je u Italiju da završi više teološke studije i vratio se 1759. kao »doktor prava«.

Odmah preuzimlje u sjemeništu službu profesora crkvenoga prava i tu radi kao profesor šest godina. God. 1765. postaje ravnateljem sjemeništa, pa odsele vrši obje službe do 1783. Te godine ostavlja sjemenište i preuzimlje službu generalnoga vikara nadbiskupa Garanjinia. Umro je 16. ožujka god. 1790. i pokopan je u stolnoj crkvi.

U svojim starijim godinama Dalla Costa je napisao »za naučenje i prosvitljenje redovnikov hrvatskog naroda« pravni priručnik »Zakon Czarkovni« i tiskao ga u dva sveska u Mlecima god. 1788. Prvi svezak broji XII plus 272, a drugi XII plus 208 stranica u formatu 225 puta 165 mm.

Angelo Dalla Costa bio je uzoran svećenik, a to dokazuju njegove službe ravnatelja sjemeništa i generalnoga vikara koje se daju samo primjernim svećenicima.

Bio je učen profesor. To dokazuje njegova doktorska sprema, služba profesora toliko godina, a napokon ovo pravno djelo »Zakon Czarkovni«. Doduše ova knjiga nije strogo znanstvena, jer joj je bila praktična svrha: dati pravne upute glagoljaškom duhovništvu, koje je bilo »brev podobnoga nauka od zakona czarkovnoga«, a opet ta knjiga nije bila ni prosto pučko izdanje crkvenoga prava.

Dalla Costa ima odliku da je u ono doba febronianizma uvijek ostao vjeran čistom nauku Katoličke